

Smaa Meddelelser.

Erik Sjællandsfar endnu en Gang.

Saafernt Directeur Hauch-Fausbøll, ved sin Tilslutning til min Tanke om Grunden til »Forskydningen« paa Mette Gøyes Ahnetavle, mener at kunne slette Hr. Erik Sjællandsfar af Brahernes Slægtregister, er dette ganske ubeføjet — men da jeg ikke ret forstaar hans Mening, lader jeg dette Punkt urørt.

Den Notits om Brevet af 1350, jeg omtalte [Rep. 2290 s.], lyder: »Margrete Jacobsdatters Pantebrev paa en Skov i Wends H. til Pant paa det, hendes Moder har givet Prædikebrødrene i Odense».

Min Antagelse, at hun, der pantsætter til Sikkerhed for Moderns Gave, da vel kan være gift — Mandens Samtykke ikke medtaget i Notitsen — men at Faderen maa være død, støtter jeg paa Datidens Breve, hvor det altid er Husbonden, om levende, som garanterer for Opfyldelsen af Hustruens Donationer, hvad jo er en simpel Følge af Lovens Ord, at en Hustru, der har Barn, ikke maa bortgive mere, end hvad Manden giver Lov til [J. L. Cap XXXIV].

Der er intet »Mærkbart« i, at Hr. Erik nævnes uden Tilnavn i Koldingfreden 1365, forresten et Brev jeg alt gjorde opmærksom paa. Der er adskillige Tilfælde, hvor Medbesejlere eller Forlovere kun nævnes med Daabsnavnet i Statsdokumenter, og altid kan det vises, at Brevets Affatter har kjendt Vedkommende — godt endda, siden den brugelige Tiltaleform anvendes.

Exempler. (alle er Riddere): Skjøder til Kronen: $\frac{23}{3}$ 1365 Christoferus [Hr. Christoffer Eriksen], $\frac{13}{10}$ 1373 Frentzel, des kongens hoffmeyster [Hr. F. v. Bomestorp]. Haandfæstningen $\frac{3}{6}$ 1376: Holmgerus [Hr. Holger Gregersen (Krogos)]; Lindholmsforliget $\frac{17}{6}$ 1395: Karl af Tofte [svensk Marsk Hr. Karl Ulfson (Sparre)]; Hansens Løfte for Kong Albert $\frac{9}{9}$ s. A.: Abram [Hr. Abraham Brodersen (Baad)].

H.-F.s Slutning er altsaa værdiløs; er min Formodning rigtig, at Ridderen Christoffer Eriksen er Søn af vor Hr. Erik, maa sidstnævnte senest være født c. 1320; han kan meget vel være ældre og identisk med den 1326 nævnte Hr. Erik Sjællandsfar.

Finder H.-F. det mærkeligt, om samme Person nævnes 1326 og derefter først 1364, hvilket let forklares ved det vore gamle Breve overgaaede Hærværk, saa finder jeg manglende Logik i, at han antager Hr. Erik for Kongesøn og dog samtidig tænker sig ham, Lensmanden paa Søborg, saa lidet kjendt, at Koldingbrevets Affatter, der sikkert tilhørte Kongens Kancelli, stod fremmed overfor hans Tilnavn. Og med H.-F.s Ord til Dr. Zahrtmann in mente, at »han glemmer, at der er Forskel paa en Kongesøn og en almindelig Adelsmand«, er det højst mærkeligt at ville hævde kongelig Afstamning for den Mand, hvis Plads blandt dette Brevs kongelige Forlovere er Nr. 38 blandt 45 Riddere.

Dette Factum, i en Tid med stræng Etikette m. H. t. Opregningen af Vidner, er egentlig tilstrækkelig til at slaa Hauch-Fausbølls Theori ned. Hr. Erik Sjællandsfar, Høvedsmand paa Søborg, kan ikke være Kongesøn.

H.-F.s Forsøg paa at benytte de to Privilegier til sit Formaal er ikke vellykket. Som Skik var med den Slags Breve, er de sikkert begge udfærdigede af Modtagerne; herpaa tyder bl. a. den da her i Landet forældede Brug af Udtrykket »pagina« for »litera«. Hvad Fordel Stæderne har ment at kunne drage af unyndige Kongesønners Samtykke vedrører ikke os her; var de myndige, havde vist deres Medbesegling været nødvendig, for at Samtykket kunde være noget værd.

H.-F.s Antagelse holder sikkert ikke Stik — ogsaa af andre Grunde. Havde Valdemar i 1323 været myndig, — iflg. Jydske Lov fyldt 18 Aar — var det urigtigt at tale om hans Opdragelse i Slutningen af 20erne ved Kejsersens Hof — en historisk Overlevering, der vel ikke kan flyttes — og det vilde med vort Kjendskab til hans Kongeliv være uforstaaeligt, at han først 1340 gjør Skridt til at vende hjem.

I et af sine Indlæg siger H. F. om Hr. Eriks Vaaben: »Men naar Slægtbøgenes Oplysning om Vaabenet saaledes viser sig at være rigtige, er det da ikke mest sandsynligt, at ogsaa Oplysningerne om Afstamningen ogsaa er det« [8. V. 170]. I sit næste Indlæg kommer han tilbage til Vaabenet — »den ene af de tre over hinanden gaaende Leopard, som Valdemar Atterdag har i sit Junkermærke« [smst. 263].

Man tænker sig om, forbauses og efterser igjen Side 170: »Det findes paa et Diplom ... og viser netop den *oprejste Løve* med en Hellebard (eller maaske snarere et Sværd) i Forpoterne, som omtales i Slægtbøgene«.

H. F. viser her selv, hvad neppe var hans Hensigt, at Slægtbøgenes Love intet har at gjøre med Valdemars Vaaben — heraldisk set en oprejst Løve og en gaaende Løve eller Leopard, to forskjellige Mærker. Men forresten viser Seglet under Stralsundbrevet hverken Hellebard eller Sværd i Løvepoten; Skjoldranden har vel vildledt H.-F., der havde Slægtbogens Ord i Tankerne.

Helt afgjørende er Notitsen i Sorø-Fortegnelsen over berømmelige Begravede [S. R. D. IV. 542].

»Domicellus Waldemar, nævnte Eriks Broder og Søn af Kristoffer, født under Parlamento Rostocenci, død og her begravet«. Dette berømte Fyrstemøde fandt Sted i Sommeren 1311. Valdemar Atterdag maa være født efter sin Navnebroder; Historikernes Ansættelse c. 1315 er dog sikkert ikke saa gal — det maa vel selv Hr. Hauch-Fausbøll indrømme.

Om Directeuren nu vil ændre sit Syn paa Sagen er maaske tvivlsomt; men mente han ifjor i »Politiken«, hvad da var fuldt berettiget, at ingen Grunde forelaa til at benægte Rigtigheden af Slægtbøgenes Opgivelser, saa maa vel nu efter hans Defensorat enhver Uildet tilstaa, at Sagen med et mildt Ord er tvivlsom.

Tilslut et Par Ord om Forholdet mellem Slægtbøgenes Oplysninger og Toveisen.

Af denne Viser danske Versioner nævner Peder Syvs ingen Sønner; de øvrige tre har to, der i de to kaldes Christoffer og Knud, men Bjørn og Knud-lille i den tredie.

Man ser her strax Slægtbogens Afhængighed af Visen; Fremstillingens Ophav, der sikkert levede en rum Tid før Mette Gøye, har vel, som jeg formodede, udfra Hr. Erik Sjællandsfars Vaaben sluttet sig til Afstamningen fra Kong Valdemar; i den Gjengivelse

af Tovevisen, som han kjender, finder han de 2 Sønner, Christoffer og Knud, som han overtager, og tilføjer saa udfra sin »Bedreviden« den tredje Søn, Erik.

Stammer Huitfeldts »Lante Ryen« fra en Slægtbog, eller disses Omtale af Rygen fra Læsning af »Danmarks Riges Krønike«? Har Huitfeldt her Forrangen, behøver denne hans Oplysning ikke at have nogen »skjult Kilde«; Kongens Ophold i Nordtyskland i Slutningen af 30erne og Omtalen af Predbjørn Podebusk, kan have bragt Huitfeldt til denne Antagelse.

Hermed er denne Diskussion sluttet for mit Vedkommende.

Ernst Uldall.

Ingeniør Uldall er ikke heldig, naar han citerer. Forrige Gang anholdt jeg ham, da han skrev, at jeg havde hævdet Rigtigheden af Mette Gøyes Slægtbogsmeddelelser, skønt jeg aldrig havde skrevet noget saadant, denne Gang er det galt med Valdemar Atterdags Alder. Jeg har aldrig paastaaet, at Valdemar Atterdag i 1323 var myndig (18 Aar), men derimod, at han var »lovvoksen« (15 Aar) altsaa født c. 1308, følgelig kan der ikke være Tale om hans Medbesegling, men iøvrigt maa denne naturligvis ogsaa være betinget af, at han er til Stede; da Christoffer II i Vordingborg $\frac{2}{2}$ 1323 udsteder Wismar-Privilegierne skrives der udtrykkelig »presentibus dominis ac dilectis et fidelibus nostris consiliariis« ¹⁾ og da han $\frac{25}{7}$ 1328 i Rostock bekræfter og udvider Rostocks Privilegier, staar der »testibus hiis presentibus«²⁾. At Hr. Uldalls Hypotese er gal, fremgaar desuden deraf, at Valdemar Atterdags ældre Broder Otto ikke nævnes i de Privilegier, Christoffer II $\frac{1}{4}$ 1320 i Vordingborg tildeler Greifswald, og hvor kun den ældste Broder Erik nævnes (»plenoque consensu dilecti filii nostri Erici«)³⁾. Huitfeldt siger udtrykkelig om Valdemar Atterdag, at han havde tjent en Tid lang i Kejser Ludvigs Gaard og der samlet stor Forfarenhed⁴⁾. Han havde jo ingen Grund til at haste saa stærkt med at komme hjem til ubehagelige Forhold i Danmark, naar han havde en Broder, der stod Tronen nærmere. Han kunde jo risikere ligesom denne at blive puttet i holstensk Fangenskab. Han søger derfor fra Kejser Ludvigs Hof først til sin Moders Fødeland Pommern og begynder nu at optræde som Valdemar, »Arving til Danmark« samtidig med, at han gør sig Stæderne forbundne⁵⁾. Endelig i 1340 aabner Grev Gerts Død og Valdemars Fornuftparti med Dronning Helvig ham Døren til Danmark.

Angaaende S. R. D. IV, 542, kan jeg henvise til Huitfeldt I, S. 322: 1304. »Dette Aar døde Woldemar, Kongens Broder til Rostock, siden forflyt til Soer Kloster«, samt at Aaret 1304 er tilføjet i P. F. Suhms Eksemplar af S. R. D. Dette støtter kun min Antagelse. Der er altsaa Tale om Erik Glippings Søn og ikke om en Søn af Christoffer II.

¹⁾ Hansisches Urkundenbuch, II, Nr. 397.

²⁾ Samme, Nr. 474.

³⁾ Samme, Nr. 357.

⁴⁾ Arild Huitfeldt, S. 469.

⁵⁾ Diplomatar. Svecarum Nr. 3358 og 3363. Hansisches Urkundenbuch II, Nr. 613.